

وَأَمَّا الْحَادِيُّثُ:

79 - فَالْأَوَّلُ: عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «عَرِضْتُ عَلَيَّ الْأُمَّةَ، فَرَأَيْتُ النَّبِيَّ وَمَعْهُ الرُّهْيِطُ، وَالنَّبِيَّ وَمَعْهُ الرَّجُلُ وَالرَّجُلَانِ، وَالنَّبِيَّ وَلَيْسَ مَعَهُ أَحَدٌ؛ إِذْ رُفِعَ لِي سَوَادُ عَظِيمٍ فَظَنَنْتُ أَهُمْ أَمْتِي، فَقِيلَ لِي: هَذَا مُوسَى وَقَوْمُهُ، وَلَكِنْ انْظُرْ إِلَى الْأُفْقِ، فَنَظَرْتُ فَإِذَا سَوَادُ عَظِيمٍ، فَقِيلَ لِي: انْظُرْ إِلَى الْأُفْقِ الْآخِرِ؛ فَإِذَا سَوَادُ عَظِيمٍ، فَقِيلَ لِي: هَذِهِ أُمَّتُكَ، وَمَعَهُمْ سَبْعُونَ أَلْفًا يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ بِغَيْرِ حِسَابٍ وَلَا عَذَابٍ» ثُمَّ تَهَضَّ فَدَخَلَ مَنْزِلَهُ، فَخَاضَ النَّاسُ فِي أُولَئِكَ الَّذِينَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ بِغَيْرِ حِسَابٍ وَلَا عَذَابٍ، فَقَالَ بَعْضُهُمْ: قَلَعَلَّهُمُ الَّذِينَ صَاحُبُوا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَقَالَ بَعْضُهُمْ: قَلَعَلَّهُمُ الَّذِينَ وُلُودُوا فِي الإِسْلَامِ فَلَمْ يُشْرِكُوا بِاللَّهِ وَدَكُرُوا أَشْيَاءً، فَخَرَجَ عَلَيْهِمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: «مَا الَّذِي تَحُوْضُونَ فِيهِ؟» فَأَخْبَرُوهُ فَقَالَ: «هُمُ الَّذِينَ لَا يَرْقُونَ، وَلَا يَسْتَرْقُونَ، وَلَا يَتَطَيَّرُونَ، وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ» فَقَامَ عُكَاشَةُ بْنُ مُحْصَنٍ فَقَالَ: ادْعُ اللَّهَ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ، فَقَالَ: «أَنْتَ مِنْهُمْ» ثُمَّ قَامَ رَجُلٌ آخَرُ فَقَالَ: ادْعُ اللَّهَ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ، فَقَالَ: «سَبَقَكَ إِلَيْهَا عُكَاشَةُ» مُتَّفِقٌ عَلَيْهِ [خ 5705، م 220].

«الرُّهْيِطُ بِضَمِ الرَّاءِ: تَصْغِيرٌ رَهْطٌ، وَهُمْ دُونَ عَشْرَةِ أَنْفُسٍ. «وَالْأُفْقُ»: النَّاحِيَةُ وَالْجَانِبُ. «وَعُكَاشَةُ» بِضَمِ الْعَيْنِ وَتَسْدِيدِ الْكَافِ وَبِتَحْفِيفِهَا، وَالتَّسْدِيدُ أَفْصَحُ.

79. Ибн Аббос розияллоху анхумодан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Менга умматлар кўрсатилди. Баъзи пайғамбарларнинг атрофида кичик бир гурӯҳ, баъзиларининг атрофида бир-икки киши турганини, баъзиларининг атрофида эса ҳеч ким йўқлигини кўрдим. Шу пайт менга улкан оломон кўрсатилди. Ўшалар менинг умматим бўлса керак, деб ўйладим. Аммо менга: «Бу - Мусо соллаллоҳу алайҳи васаллам ва унинг қавми. Сен уфққа қарагин», дейишиди. Қарасам, улкан оломон. Яна менга «Бошқа уфққа ҳам қарагин», дейишиди. Яна қарасам, улкан оломон. «Мана шу сенинг умматинг. Уларнинг етмиш минги жаннатга ҳисоб-китобсиз ва азобсиз киради», дейишиди». Шундай деб, ўринларидан туриб, уйларига кириб кетдилар. Одамлар эса жаннатга ҳисоб-китобсиз ва азобсиз киравчи ўша кишилар ҳақида гаплаша бошлишди. Баъзилари: «Улар Расулуллоҳ (соллаллоҳу алайҳи васаллам)нинг саҳобалари бўлса керак», дейишиди. Баъзилари эса: «Улар Исломда туғилиб, Аллоҳга ҳеч нарсани шерик қилмаганлар бўлса керак», деди. Яна бошқа бир қанча нарсаларни гапиришди. Шу пайт Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам уларнинг олдига чиқиб, «Нима ҳақида гаплашяпсизлар?» дедилар. У зотга бор гапни айтишиди. Шунда у зот: «Улар дам солмайдиган, дам солдирмайдиган ва шумланмайдиган ҳамда Роббларига таваккул қиласинлардир», дедилар. Шунда Уккоша ибн Михсан ўрнидан туриб, «Аллоҳга дуо қилинг, мени ўшалардан қиласин», деди. «Сен ўшалардансан», дедилар. Сўнгра бошқа бир киши ўрнидан туриб, «Аллоҳга дуо қилинг, мени ҳам ўшалардан қиласин», деган эди, Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Уккоша сендан ўзиб кетди», дедилар».

Муттафақун алайҳ.

Шарҳ: Саҳобаи киромлар Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламдан бир оғиз бўлса ҳам сўз эшитиш, ўз илмларини ортдиришга жуда ҳам зўр иштиёқли эдилар. Бу мақсад йўлида улар турли услубларни қўллар эдилар. Аксар ҳолларда масжиди набавийда ўтириб У зотни ҳужрай саодатдан чиқишлиарини кутар эдилар. Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам ҳам бу нарсани яхши билганлари учун иложи борича саҳобаларга кўпроқ таълимотларни етказишга ҳаракат қиласинлар эдилар. Ушбу ҳадиси шарифда У зот қиёмат куни бўладиган баъзи бир ҳодисалар ҳақида ахборот бермоқдалар. Унда турли набийлар турли ададдаги умматлари илиа ўтганлари баён қилинмоқда. Уларнинг ичиди Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи

ва салламнинг умматлари энг кўп эканлиги таъкидланмоқда. Шу билан бирга Мұҳаммад соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг умматларида етмиш минг киши ҳисоб китобсиз ва азоб уқубатсиз тўғридан тўғри жаннатга киришлари айтилмоқда ва уларнинг бу баҳтга элтувчи сифатлари ҳам зикр қилинмоқда.

Шунда у зот: «Улар дам солмайдиган, дам солдирмайдиган ва шумланмайдиган ҳамда Роббларига таваккул қиладиганлардир», дедилар.

Бошқа ривоятда: **«Улар куйдириш ила даволанмас, дам солдирмас, фол очдирмас эдилар ва Роббиларига таваккал қиласар эдилар»**, бўлиб келган.

«Улар куйдириш ила даволанмас, дам солдирмас, фол очдирмас эдилар ва Роббиларига таваккал қиласар эдилар». Демак, жаннатга ҳисобсиз кирадиганлардан бўлиш учун тўрт сифатга эга бўлиш керак экан;

1. «Куйдириш ила даволанмаслик».

Бунда ҳам, баъзи яраларига тамға қиздириб босиб даволагандаги жоҳилиятдаги каби, тамға қиздириб босиш шифо берди деган, Аллоҳ таолога ширк келтиришдан иборат бўлган эътиқодни қилмаслик кўзда тутилган.

2. «Дам солдирмаслик». Яъни, жоҳилиятнинг ширкдан иборат дам солишини талаб қилмайдиган, Ислом ижозат берган дам солишини ўз-ўзидан шифо беради деб эътиқод қилмайдиган, балки, шифо Аллоҳ таоло томонидангина бўлади, деган эътиқодда бўладиган.

3. «Фол очдирмаслик». Яъни, фалон нарса бўлди, энди ёмонлик етса керак. Пистон нарса кўринди, у шумқадам эди, энди ишлар чатоқ, каби эътиқодларни қилишдан йироқ бўлиш керак. Бу дунёдаги барча яхшилик ҳам, ёмонлик ҳам фақатгина Аллоҳ таолонинг иродаси ила бўлади, деган қатъий ишонч билан яшаш керак.

4. «Роббиларига таваккал қиладиган». Ҳамма нарсада фақат Аллоҳ таологагина суннадиган. Ана ўша тўрт сифатни ўзида мужассам қилган киши жаннатга ҳисобсиз кирадиган етмиш минг киши ичидаги бўлар экан. Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламдан бу улкан башоратни эшитгандан кейин ҳамма ўзи ҳам ўша саодатманд кишилар ичидаги бўлишини орзу қилиб қолди ва... «Шунда Укоша ибн Михсон туриб у зотнинг олдиларига бориб: «Аллоҳга дуо қилинг! Мени ўшалардан қилсин!» деди. Яъни, мен ҳам ўша жаннатга ҳисобсиз кирадиган етмиш минг киши бўлайин.

«Эй Аллоҳим! Уни ўшалардан қилгин!» дедилар. Кейин бошқа бир киши туриб: «Аллоҳга дуо қилинг! Мени ҳам ўшалардан қилсин!» деди. «Унга Укоша сенда ўзиб кетди», дедилар». Яъни Укоша розияллоҳу анҳу ўзининг ўша етмиш минг киши қаторида бўлишини тилаб Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламдан дуо сўраган. У зот дуо қилганлар. Ижобат соати бўлгани учун дуолари дарҳол қабул бўлган. Кейинги сўраган одам ўша соатдан кеч қолгани учун унга дуо қилмаганлар.

Имом Нававий саҳиҳул муслимга ёзган шарҳларида қўйидагиларни келтирадилар:

Хатиб Бағдодий Уккошадан кейинги сўраган кишини Саъд ибн Убода деб айтганлар. Агар бу нарса саҳиҳ бўлса, ўша киши мунофиқ деган сўз ботил бўлади. Эҳтимол иккинчи сўраган киши бу мавқеъга лойик бўлмаслиги мумкин.

Бу ҳадис ҳақида шориҳлар жуда кўп гапларни айтганлар. Улардан бири «Ношаръий дам солдирмайдилар», деган. Шу гап қувватлироқ. Чунки саҳобаи киромлар ҳисобсиз жаннатга киришга бошқалардан кўра қаттиқроқ ҳаракат қилганлар. Шу маънони олинмаса уларнинг бирорталари ҳам дам солдирмаган ва дам солмаган бўлар эдилар. Ваҳоланки ҳадис захирасида қанчалар саҳобалар дам солдиргандарига дам солғандари зикр қилинган.

Ҳадисларда дам солиш жоизлиги ҳақида сўз келган. Масалан: «Умму Салама розияллоҳу анҳо дедики, Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам унинг уйидаги бир жориянинг юзида ҳорғинликни кўриб: **«Унга дам солдириб юборинглар, чунки унга кўз тегибди»**, деганлар». (Имом Бухорий ривояти).

Юқорида келганидек **«Дам солдирмайдиганлар»**, деб дам солишдан ман этилган ҳадислар ҳам бор. Энди бу икки ҳадиснинг орасини жамлайдиган бўлсак, дам солиш араб тилидан бошқа тилда, Аллоҳ таолонинг исми сифатларидан бошқасида, Аллоҳ нозил қилган китоблардан бошқа китобдан бўлса ҳамда ўша солинган дам мутлақо фойдаси тегади деб унга суюниб олинса, ундей ҳолда дам солиш ман қилинган. Аммо Қуръон, Аллоҳнинг исмлари ва ҳадисдаги ривоятларда келган дам солинувчи сўзлар билан дам солиш жоиздир.

Юқоридаги келган **«Дам солдирмайдиганлар»**, деб айтилган сўз дунё сабабларидан юз ўғирган валий зотларнинг сифатларидандир. Бу даража бўлиб, унга хос кишилар етиша олади холос. Аммо авом эса, дам солишлар билан даволаниб, муолажа қилишларига рухсат берилган. Ким энди балога сабр қилиб, Аллоҳдан кушойиш келишини дуо қилиб кутса, у ҳам хос валийлар қаторидан жой олади. Кимнинг сабри етмаса, ундей ҳолда асарларда келган дуо ва зикрлар билан дам солдириб, даволаниши рухсат

қилинган. Ахир Абу Бакр Сиддиқ розияллоҳу анҳу барча мулкини садақа қилиб юборганида, у кишидаги кучли ишонч ва сабрни билғанлари учун инкор қилмадилар. Аммо бир киши кабутар тухумидек тиллони олиб бундан бошқасига эга әмасман, деганида уни қайтариб юбордилар. Валлоҳу аълам!

Манба: hadis.islom.uz

